

«Falla» i els seus consonants

Per CARLES SALVADOR

Aquest article està escrit per al número 34 del PENSAT I FER. Això vol dir que esta revista fallera ja té la seua història i que si algú vol estudiar la literatura que s'ha fet sobre les falles no podrà prescindir del nostre periòdic.

Esta literatura, naturalment, les modalitats de la literatura valenciana: erudita, lírica, dramàtica, irònica, humorística... i es concreta en prosa i vers. I en estudiar les produccions poètiques publicades en la nostra revista resalta el vocable FALLA i els seus consonants. Revista fallera, el tema central dels seus treball és la falla, naturalment. I els seus poetes col·laboradors usen, amb una magnanimitat expressa, les consonàncies de FALLA i els seus plurals.

Fins l'any darrer els poetes havien usat en el PENSAT I FER 49 consonants de FALLA i el número d'aparicions de cada vocable és el que consignem.

Calla i rialla, 32 vegades; rialla, 34; treballa, 18; estalla, 17; palla, 16; balla, 14; batalla, 13; xicalla i borumballa, 10; qualla, 8; malla, 7; faramalla i passacalles, 6; cassalla, esqualla, jovenalla i resiala, 5 vegades; canalla, endevinalla, mortalla, talla, tovalles, 4; avassalla, detalla i emmiralla, 3; argalles, badalla, contaralla, devalla, esponsalla, metralla, pantalla, revifalla, tenalla, tralla, valla (que no és paraula valenciana —valla = tanca, barrera—) i vitualla, 2; antigalla, baralla, Castalla, desparpalles, encalla, farjalla, Maicalles, menudalla, morralla, rondalla i subralla, 1 vegada cada mot.

A nosatres no ens pareix excessiu el número de consonants de FALLA, que han usat els poetes, puix que la mitat d'ells solsment apareixen escrits una o dos vegades, mentre que atres, en comparació, apareixen massa.

Per tal d'aportar un poc de material a estos poetes fallers, ací va un vocabulari de consonants de FALLA:

A

s'aferralla, v. (aferrar-se).
agalla, s.
amfortalla, v.
antigalla, s.
apalla, v. (donar palla al bestiar).
atalla, v. (eixir a l'encontre d'algú).
atenalla, v.
avalla, v.
avassalla, v.
aventalla, v. (de ventall).

B

badalla, v.
balla, v.
baralla, v. i s.
batalla, v. i s.
borumballa, s. (no es diu burumballa).
brivalla, s.
buscalla, c. (ascla).

C

calla, v.

canalla, s.
cassalla, s.
Castalla, n. p.
contalla, s.
cavalla, s. (nom de peix).
cegalla, s. (crdera xicoteta).
contramuralla, s.

D

dalla, v. i s.
deixalla, s. (deixes).
desenrogalla, v.
desmalla, v. (llevar malles).
detalla, v.
devalia, v.

E

embadalla, v..
emboicalla, v. (bolcar).
emmiralla, v. (derivat de mirall).
empalla, v. (cobrir amb palla).
encalla, v.
encavalla, v.
endevinalla, s.
s'engalla, v. (derivat de gall).
s'enrialla, v.
entalla, v. i s. (s. femení = incisió).
entrecalla, v.
entretalla, v.
escandalla, v. (derivat d'escandall).
espalla, v. (fer malbé algú o alguna cosa).
esponsalla, s. (també es diu esposalles = promesa mutua de casament).
esqualla, v.
estalla, v.
estenalla, s. (tenalla).
estovalles, s. (no més s'usa en plural).

F

falla, v. i s.
faramalla, s.
ferralla, s. (ferro vell).

G

gitanalla, s.
gralla, s. (nom d'animal) i v. (cridar el corb).
gramalla, s.
granalla, c. (trossos menuts de metall).

J

jovenalla, s.

LL

llimalla, s. (llimadures).

M

Maicalles, n. p.
malla, v. i s.
medalla, s.
menestralalla, s. (nom despectiu).
menudalla, s.
Mestalla, n.p.i v. (de mestallar, mesclar, barrejar).
metralla, s. i v. (de metrallar, no ametrallar).
morralla, s.
mortalla, s.
muralla, s.

N

navalla, s. (navaixa).

Crit meditat

A la fallera major

A l'Excel. lentíssim Alcalde de València, que fins son títol de Baronia no pot ésser més valencià, amb tot el respecte ja que és l'únic que pot dur a a la pràctica idees de la nostra terra.

Les falles de Sant Josep, són valencianes per excel·lència. Anys endarrere, eren les festes de València solament per als valencians. Vui, en algunes de llurs manifestacions, la realitat vessa arreu una aspror de festa «standard». Vullga Déu que, passats uns anys, no semblen un plagi dolent de les carnístotes de Niça. Aquelles carretades de monuments al·legòrics més o menys artístics, voltant les principals avingudes de la ciutat del nord del Mediterrani, si el nostre tipisme es perd, poden ésser comparades amb les nostres falles. Ja s'ha vist fins com hem dut per senderes internacionalitzades les noves «comprendions» de l'art faller. Ací ha hagut falles que s'han traslladat d'una punta a atra de carrer per traccions mecàniques. Hem vist perdre's el vell estimul faller de la Comissió trastocada per l'afany d'una representació lluïda de senyors que mai no se'n recordaven de les festes falleres, només que quan tenien que representar la «seua» falla als llocs oficials, lluïts amb el frac i el copa-alta. Ha hagut fallers d'honor, perquè la política passada els posava en lloc distinguit. Hem tingut falles nudistes que en lloc de fer crítica forta d'una minoria folla i ridícula, han enaltit idees de tendències anàrquiques. Falles hagueren, que han segut una enaltida al·legoria del flamenquisme cabareter. Atres, duïen a la nostra terra un monument d'aplaudiments al «tango» americà i moltes ens donaven l'amargor d'una banda de «jaz»... I quantes i quantes més estrambòtiques presentacions d'«art», faltés del nostre esperit, sa, bo i net.

Amb l'escapre fantàstic del geni valencià, es poden cisellar les obres més sublimes, estrenyense tan sols a la nostra civilització. Del verger florit, de la ciutat immortal, dels pobles amb relleu dolç i senzill d'amor i benaurança, sobra marc per a l'obra d'una crítica ferma i decidida a tot l'estranger que ens oïega.

Per això vui, en el jorn de la festa més valenciana; quan tothom es part interessada, cal cridar amb tota la força de la meditació: Germans, per unes falles nostres, tot; per unes falles «standaritzades», no res en absolut!

RAFAEL P. SURIA

P

- palla, s.
- pantalla, s.
- ploralla, s. (derivat de plor).
- pobretalla, s.
- pobrissalla, s.
- presentalla, s. (ofrena a una imatge; ex-vot).

Q

- quilla, v.
- quincalla, s.

Eres la reina major
de tota falla plantada
i de roses coronada
per la teua cort d'Honor.

A València amb gran amor
rendixes la ànima encesa
i eixa teua gran bellesa
que amb tanta gràcia este dia
sent la màxima alegria
dins la més gran gentilesa.

Sofia Salvador

R

- raballa, s. (nom de peix).
- raspalla, v. (derivat de raspall).
- ralla, s.
- regalla, v. (derivat de regall, reguer o regueró).
- requincalla, s. (conjunt de coses de poc valor).
- resialla, s.
- retalla, v.
- revalla, v. (de revallar = llançar).
- revifalla, s.
- rialla, s.
- romanalla, s. (allò que roman o queda sobrer).
- rondalla, s.

S

- senalla, s. (cabace d'espart o palma).
- sonalla, s. (derivat de so).
- subralla, v.

T

- Talla, v. i s.
- tenalla, v. i s.
- tovalla, s. (tovalloia).
- fralla, s.
- treballa, v.

V

- ventalla, s. i v. (fer aire amb el ventall).

X

- xicalla, s.

Estos 100 vocables—hem donat, precisament, el doble dels que han usat els col·laboradors del PENSAT I FET—combinats amb els que calga de l'idioma i amb inspiració, habilitat i bon gust ja es poden escriure poesies. Ara, que els poetes i els afeccionats a la rima facen d'este xicotet vocabulari l'ús que pertoca.

CARLES SALVADOR

Director de número del Centre de Cultura Valenciana

NOTA:

- v. = verb.
- s. = substantiu.
- n. p. = nom propi.